

26.04.2022

Ressursforvaltning, bærekraft og miljø

Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo har lang tradisjon for å bidra med undervisning og forskning for å løyse viktige samfunnsutfordringar. Profilen er utarbeida for å gi studentane våre innsikt i fag som er sentrale for å forstå korleis vi forvaltar naturressursar og areal, og tek omsyn til miljø- og klimaspørsmål i norsk rett. Norsk økonomi og samfunn er i dag, og har historisk, vore ein typisk ressursøkonomi, basert på forvaltning av verdifulle naturressursar.

Næringsverksemd basert på naturressursar reiser viktige utfordringar knytt til miljø, og i dag er det også slik at klima- og miljøomsyn er viktige på dei fleste livsområde. Samtidig har vi omfattande infrastruktur- og anna utbygging føre oss, både som følge av auka krav til effektivitet og som følge av arbeidet med det grønne skiftet.

Klimautfordringa er rekna som den største miljøutfordringa verda har, og dermed også ei av dei største samfunnsutfordringane. I overgangen til eit meir klimavennlig samfunn – «det grønne skiftet» – står dermed energi og energiomlegging heilt sentralt. Andre viktige utfordringar i omstillinga er knytt til transport, landbruk og industri. Arealforvaltning er også viktig, der både bærekraftig forvaltning av skog og energi- og arealeffektiv utbygging er sentrale spørsmål. På same tid er tap av naturmangfald og artar eit grunnleggjande problem, jf. FN's naturpanel IPBES. Disse grunnleggjande utfordringane er bakgrunnen for at Det juridiske fakultet gjerne ynskjer å tilby denne profilen for den neste valemneperioden.

Å møte miljø-, forureinings- og klimautfordringa vil krevje gjennomgåande samfunnsendringar på tvers av alle sektorar, og jussen er mellom anna av IPBES peika på som eit viktig styringsinstrument for å få på plass desse endringane. For å kunne forstå og bidra til å løyse utfordringane, vil også tverrsektoriell innsikt, evne til refleksjon om ulike slag miljøomsyn som ikkje alt er internalisert i retten, kjennskap til overordna prinsipp som forureinar betaler, føre-var, økosystemtilnærming, sirkulær økonomi, osv. vere viktig. Det same gjeld kunnskap om, og refleksjon over domstolanes kontroll med forvaltninga – og kva rolle domstolane skal ha i det heile teke i det grønne skiftet.

For å forstå og kunne medverke til å løyse utfordringane verda og Noreg har i dag, bør juristar ha kjennskap til både internasjonale og nasjonale institusjonar, lover og andre relevante verkemiddel, og ikkje minst evne til å sjå samanhengar mellom ei rekkje juridiske disiplinar. Innstillingskomiteen føreslår på denne bakgrunnen ein relativt breitt samansett ny profil innanfor *Ressursforvaltning, bærekraft og miljø*.

I denne profilen finst naturleg nok klassiske energi-, ressurs- og miljøfag, som er modernisert og utforma med sikte nettopp på dei utfordringane verda og det norske samfunnet har i dag. Energirettslege problemstillingar er sentrale i profilen, det same er arealforvaltninga. Profilen inneheld også forslag om nyvinningar som:

- Ressursforvaltning og konsesjonsrett
- Areal- og miljøforvaltningsrett
- Havrett med ressurs- og forvaltningsperspektiv
- Klimarett; frå internasjonale plikter til norsk rett

Profilen inneheld også fag der formålet er å formidle kunnskap om sentrale kjenneteikn innanfor kontrakter som regulerer store byggeprosjekt (tilvirkingskontrakter og entrepriserett.) Ideen bak ei slik fagsamansetjing er å vise dei saklege samanhengane innanfor sektorar- eller om ein vil livsområde som t.d. energifeltet eller areal-, eigedomutviklings- og anleggsbransjen. Tanken er at det kan vera ein fordel både for kandidatane og samfunnet om «operative juristar» innanfor til dømes desse bransjane alt frå studiet også har med seg noko meir kunnskap om sentrale miljø- og ressursrettslege rammevilkår enn det ein får gjennom dei obligatoriske faga. På den andre sida vil denne tilnærminga gjere at studentar som først og fremst har interesse for miljø- og ressursfag enklare kan finne fram til fag som set denne kunnskapen inn i ein praktisk samanheng.

I Noreg har kommunane ei sentral rolle i areal-, ressurs- og til dels også energiforvaltninga. Kommunane har ikkje minst ei viktig rolle i arbeidet med klimatilpassing og reduksjon av klimautslepp. Kommunalrett er derfor teke inn som fag i profilen. Både for juristar i sentralforvaltninga, kommunar og andre er det viktig å ha ei god forståing av den kommunalrettslege forvaltninga, og ikkje minst ei god forståing av tilhøvet mellom stat og kommune.

Vi har dessutan ei rekkje internasjonale plikter innanfor dette området. Desse pliktene er godt integrert i profilen, og blir konkretisert og problematisert i fleire av faga. Aktuelle døme er; International Climate Change Law (Paris-avtalen og EØS-plikter) (no International Climate Change Law and Energy Law); Energy Law (Særleg EØS-plikter) og International Environmental Law (ei rekkje internasjonale konvensjonar).

Det er ein sentral ambisjon for denne profilen å søke å vise saklege samanhengar for studentane mellom ulike fag på tvers av tradisjonelle inndelingar. Gjennom å synleggjere slike samanhengar er målet vårt å legge til rette for at kandidatane både får gode og dagsaktuelle kunnskapar og ferdigheiter. Gjennom denne ambisjonen er det dessutan eit eige mål at studentane våre kan få gode «kandidatprofilar» som gjer dei særlege attraktive for bransjane dei søker seg inn mot.

Eksempel på aktuelle fagkombinasjonar/ «kandidatprofilar»:

- **Energi og næringsrettsjuristen:** Energy Law, Ressursforvaltning og konsesjonsrett, Areal- og miljøforvaltningsrett, Tilvirkningskontrakter, Entrepriserett, Offentlige anskaffelser, Havrett med ressurs- og forvaltningsperspektiv, Ekspropriasjonsrett
- **Plan- og eigedomsjuristen:** Areal- og miljøforvaltningsrett, Ekspropriasjonsrett, Kommunalrett, Entrepriserett, Offentlige anskaffelser
- **Miljørettsjuristen:** International Environmental Law, International Climate Change Law, Ressursforvaltning og konsesjonsrett, Areal- og miljøforvaltningsrett, Havrett med ressurs- og forvaltningsperspektiv, Klimarett; frå internasjonale plikter til norsk rett

I denne profilen tenkjer vi også at det kan være særleg eigna å gjere bruk av praksisemnet og lovgivingslære for å kunne tilby studentane ei større breidde av relevante fag. Føresetnader for å kunne gjere bruk av desse faga som del av profilen bør vera at praksisplassen eller temaet ein skriv om i lovgivingslæra tematisk fell innanfor profilen. Her må vi sjekke med fagansvarlege/administrasjon korleis dette skal la seg gjere. Dersom ordninga blir slik at desse faga uansett går inn i ein felles metode-del, og ikkje kan reknast som profilfag, vil profilen med oppretting av nye fag likevel vere aktuell.

Innstillingskomiteen ser det altså som realistisk og ynskjeleg å etablere ein profil innanfor Ressursforvaltning, bærekraft og miljø. Sentrale føresetnader for at arbeidet med profilen skal lukkast er slik vi vurderer det at det blir rom for å etablere tre-fire kjernefag til profilen som kan undervisast på norsk. Etter vår erfaring tek studentane helst berre eit engelsk valgemne (det obligatoriske), og mangelfullt tilbod om norske valgemne vil derfor aleine utfordra livsgrunnlaget for profilen. Vi har også lagt til grunn at faget kommunalrett (evt. «Lokaldemokrati og statleg styring») vil bli gjenoppretta, utan at vi har teke det med som eit av dei nye faga som vi tel i vårt profilforslag. Vi ser at det kan vere krevjande å gjere prioriteringar slik at det blir mogleg å opprette så mykje som fire nye fag i denne profilen, men ynskjer sterkt fleire nye norske fag for å kunne tilby ein profil i samsvar med måla vi har skildra over. For dei nye faga foreslått her har vi ikkje teke inn forslag til emneansvarleg/emneansvarlege. Vi går ut frå at desse initiativa bør koma direkte frå fagpersonar/fagmiljø. Eksempelfaga vi har teke inn dekkar likevel det komiteen vurderer som dei heilt sentrale spørsmåla i ein slik profil.

Porteføljen har i berre dag tre engelske og eit norsk fag som typisk fell innanfor denne profilen (JUS 5450 Energy Law, JUS5911 International Climate Change & Energy Law, JUS5520 International Environmental Law, JUS5251 Ekspropriasjonsrett). Det gjer det svært krevjande å foreslå kutt i det som kan omtalast som vår portefølje. Gruppa var derfor skeptisk til å foreslå konkrete kutt i denne runden, men kan bidra med dette etter PMRs eventuelle tilrådingar i ein neste fase.

Til orientering har gruppa (Sigrid Stokstad, Christina Voigt, Geir Stenseth (Endre Stavang møtte på for Geir S. på første møte), Ivar Alvik og Katrine Broch Hauge (leia gruppa)) gjennomført tre fysiske møte. I tillegg har gruppa hatt e-post utvekslingar om utarbeidinga av forslaget. Det har vore gjennomført samtaler med ei rekkje fagpersonar også utanfor gruppa. Dette arbeidet har vore fordelt på dei ulike komitémedlemmane. Forslaget har slik sett ei relativt brei forankring. Samtalane med andre fagpersonar vart gjennomført tidleg i vårt arbeid, så det er likevel ikkje slik at desse har gitt ei godkjenning til vårt forslag. Eit hovedinstrykk var at det var interesse i fagmiljøet for ein slik brei profil som vi har utarbeida døme på. Vi har også bedt om innspel til arbeidet og hatt saka til diskusjon på fleire avdelingsmøte på Avdeling for Energi- og ressursrett. Desse møta har mellom anna gitt verdifulle innspel frå dei som no er vitenskaplege assistentar hjå oss om studentane sine oppfatningar om porteføljen.

Utkast til eksempelliste over fag i profilen:

Eksisterande kjernefag:

-JUS 5450 Energy Law

-JUS 5911 Climate Change & Energy Law

-JUS 5520 Environmental Law

-JUS 5251 Ekspropriasjonsrett

Moglege nye kjernefag:

JUS xxx Ressursforvaltning og konsesjonsrett

JUS xxx Hav- og ressursrett

JUS xxx Areal- og miljøforvaltningsrett (Plan og bygningsrett/miljørett II)

JUS xxx Klimarett: frå internasjonale plikt til norsk rett

Andre fag i profilen:

JUS xxx Kommunalrett

JUS 5310 EU Competition Law (ikkje avklara med fagansvarleg)

JUS5940 Offentlige anskaffelser

JUS5520 Bygge- og entrepriserett

JUS 5430 Tilvirkningskontrakter

JUS5801 Selskapsrett (med bærekraft)

JUS5851 International investment law

JUS5880 Finansmarkedsrett

JUS 5502 Lovgivningslære (metodefag/sjå merknad i notat)

JUS 5010 Praksisemne (metodefag/sjå merknad i notat)

HUMR 5702 Human Rights and Sustainable development

Jus og teknologi

1. Bakgrunn og prosessen

Denne innstillingskomiteen er ledet av Malcolm Langford (IOR) og består ellers av Ole-Andreas Rognstad (Ifp), Tobias Mahler (Ifp/SERI), Dag Weise Schartum (Ifp/SERI) og Kristin Bergtora Sandvik (IKRS). Inger Berg Ørstavik (Ifp) har også vært vara for Ole-Andreas Rognstad i både innstillingskomiteen og arbeidsgruppen.

I lys av den digitale transformasjonen av samfunn, kultur, økonomi og rett påpekte Bekkedal-rapporten om valgmemner at jus og teknologi er et område av strategisk betydning for Det juridiske fakultet. Det finnes i dag valgmemner som kan fylle en slik profil. Det er i dag en profil om personvern, sikkerhet og digital forvaltning. JUSTEK-rapporten fra 2018 anbefalte dekanatet å utvide denne nye profilen, slik at den kunne dekke jus og teknologi i bredere forstand. Innstillingskomiteen har også blitt om å vurdere om eksisterende profilen *Marked, innovasjon og konkurranse* burde fortsette eller slås sammen med den foreslåtte profilen om jus og teknologi. Som nevnt i Bekkedal-rapporten fungerer *Marked, innovasjon og konkurranse* godt, men det var notert at det er også gode argumenter for å skape en bredere profil.

Innstillingskomiteen har først og fremst arbeidet med spørsmålet om det burde vært en eller to profiler, samt diskutert mulige valgmemner. Faglig og pedagogisk innhold i valgmemnene og forhold og samarbeid mellom MiR, Master i ICT Law og Master i forvaltningsinformatikk ble også diskutert. Komiteen har ikke foretatt noe systematisk arbeid opp mot fakultetets ulike fagmiljøer (men består av representanter for de fleste relevante miljøene). I tillegg til to møter i komiteen og epostutveksling, har innstillingskomiteens leder hatt et møte med lederen for forretningsjusprofil, gitt Bekkedal-rapportens drøftelse av en mulig overlapp. I tillegg har det vært enkelte ad hoc samtaler med enkeltforskere.

Etter diskusjoner i både innstillingskomiteen og arbeidsgruppen er det anbefalt at det blir to profiler. Selv om komiteen var åpen for begge løsninger, er det ytret et ønske av representanter for andre foreslåtte profiler om at *Marked, innovasjon og konkurranse* opprettholdes. Dette fordi denne profilen dekker sentrale og viktige fag på fakultet og legger til rette for at andre profiler (særlig forretningsjus og ressursforvaltning, bærekraft og miljø) kan spise sitt faglige innhold. *Marked, innovasjon og konkurranse* kan særlig ta ansvar for fag om EU/EØS-rett og internasjonal investering/handel/næringsliv.

Nedenfor presenterer vi utkast til beskrivelser av de to profilene, og redegjør for eksisterende valgmemner som kan plasseres i hver profil. Deretter diskuterer vi kort behov for 1-2 nye fag, behov for pedagogisk fornyelse på enkelte områder, og samarbeid med FINF-fagene.

2. Profilbeskrivelser

Jus og teknologi

Store deler av verden er gjenstand for en intens teknologisk transformasjon, med akselererende digitalisering og automatisering. Det er stort behov for jurister som kjenner de sentrale rettsreglene knyttet til denne nye teknologiske virkeligheten. Profilen gir anledning til fordypning i rene rettdogmatiske spørsmål på en rekke områder, særlig personvern, automatiserte beslutninger, styring av internett, cybersikkerhet, og regulering av roboter. Profilen gir også anledning til å utvikle teknologisk kompetanse innen utvikling og

programmering av rettsteknologi i offentlig og privat sektor. Mange av emnene har en tverrfaglig komponent hvor man kan studere aktuelle spørsmål om overvåkning, ytringsfrihet i sosiale medier, digitale kapitalisme og bruk av kunstig intelligens. Spørsmålene som inngår i profilen er langt på vei av felles europeisk og til dels global karakter, og de fleste fagene tar sikte på å gi studentene bred kunnskap, ferdigheter og kompetanser gjennom betydelige innslag av erfaringsbasert læring.

I fremtiden blir det etter alt å dømme stort behov for jurister som kjenner rettsreglene knyttet til sentrale aspekter ved vår nye digitale virkelighet. Profilen vil kvalifisere deg for jobber innen offentlig forvaltning, IT-konsulentbransjen, advokatvirksomhet og annen privat virksomhet. Automatiseringsgraden i både norsk forvaltning og privatsektoren gjør det behov også for «systemjurister», samt jurister som er kompetent til å lede innovasjons- og endringsprosjekter. Spørsmålene som inngår i profilen er langt på vei av felles europeisk og til dels global karakter. Særlig spørsmål om personvern og informasjonssikkerhet er relevant for alle deler av samfunnet, noe som gir deg et stort jobbmarked – både nasjonalt og internasjonalt.

Marked, innovasjon og konkurranse

Profilens utgangspunkt er rammebetingelsene for aktørene i en åpen, moderne og teknologisk markedsøkonomi. Profilen omhandler sentralt rammeverk for økonomiske aktørers markedsbetingelser, herunder regler som skal stimulere til (bærekraftig) innovasjon. Dette innbefatter immaterialrettighetene og andre typer rettigheter knyttet til kunnskap, data og informasjon. Innovasjonsperspektivet innebærer at det særlig legges vekt på markedsbetingelsene i kunnskaps- og informasjonssamfunnet. Sentralt i profilen står også konkurransereglene som skal tilrettelegge for konkurransen i markedet, og regelverk som setter rammer for det offentliges markedsdeltakelse. Eksempler er bestemmelsene om offentlige anskaffelser, regler om fri bevegelse og statsstøttereglene. Profilen har en klar side til regulering av ny teknologi, og omfatter fag om dette, samt regulering av internasjonal handel og kommersiell virksomhet.

Reglene om aktørenes markedsadferd er i stor del drevet av lovgivning fra EU, og profilen omfatter de sentrale reglene for EUs indre marked, og EU/EØS-rettslige rettskilder og metode. I tillegg spiller markedsrett en viktig rolle i internasjonal handel slik at samspillet nasjonal rett, EU/EØS-rett og internasjonal rett står sentralt.

Kunnskaper på tvers av profilemnene vil være nyttig i mange juridiske yrker, for eksempel i privat advokat eller rådgivningsvirksomhet, arbeid i offentlige institusjoner som Patentstyret, Konkurransetilsynet eller departementene, private bedrifter og kollektive forvaltningsorganisasjoner.

3. Fordelingen av eksisterende fag som en illustrasjon

Gul = valgmennene som er helt sentrale fag (kjernefag) i profilen

Lilla = fag som kan tas inn fra andre profiler

Fag fra andre studieprogrammer er også indikert.

Jus og teknologi

- 1 JUS5630 Privacy and Data Protection (Lee Bygrave)
- 2 JUS5630 Cybersecurity Regulation (Lee Bygrave)

3	JUS5671 Legal Technology: Artificial Intelligence and Law (Malcolm Langford)
4	JUS5690 Robot Regulation (Tobias Mahler)
5	JUS5680 Internet Governance (Tobias Mahler)
6	JUS5080 Programming for Lawyers (Malcolm Langford)
7	JUS5810 Opphavsrett (Ole-Andreas Rognstad)
8	JUS5820 Patent- og varemerkerett (Inger Berg Ørstavik)
9	KRIM 2957 Surveillance: Data, technologies, practices (Mareile Kaufman)
10	FINF 4012 Rettslig regulering av personvern og digital forvaltning (Dag Wiese Schartum)
11	FINF4021 Automatisert rettsanvendelse og rettsteknologi (Dag Wiese Schartum)
12	FINF 4011 Teknologi, forvaltningspolitikk og styring (Dag Wiese Schartum)
13	FINF 1001 Digital forvaltning (Dag Wiese Schartum)

Marked, innovasjon og konkurranse

1A	JUR1285 Innføring i markedsførings-, konkurranse- og immaterialrett (bachelor, vår) (OAR)
1B	JUR1285 Innføring i markedsførings-, konkurranse- og immaterialrett (bachelor, høst) (OAR)
2	JUS5310 EU Competition Law (Erling Hjelmeng)
3	JUS5810 Opphavsrett (Ole-Andreas Rognstad)
4	JUS5820 Patent- og varemerkerett (Inger Berg Ørstavik)
5	JUS5940 Offentlige anskaffelser (Finn Arnesen)
6	JUS5441 EU External Relations (Christopher Hillion)
7	JUS5830 International Trade Law (Ole Kristian Fauchald)
8	JUS5851 International Investment Law (Ivar Alvik)
9	JUS5230 International Commercial Law (Giuditta Moss)
10	JUS5630 Privacy and Data Protection (Lee Bygrave)
11	JUS5671 Legal Technology: Artificial Intelligence and Law (Malcolm Langford)
12	JUS5690 Robot Regulation (Tobias Mahler)
13	JUS5880 Financial Market Law and Regulation (Mads Andenæs)
14	JUS5511 Arbeidsrett – individuell del (Marianne Hotvedt)
15	JUS5512 Arbeidsrett – kollektiv del (Johann Mulder)

Andre metodiske fag kunne inkluderes når de har fokus på profilområdet, særlig:

JUS5502 Lovlab i lovgivningslære (Jon Chr. Nordrum)

JUS5041 Prosedyre konkurranser (Nordic ICT Moot)

4. Behov for nye fag, pedagogisk fornøyelse og samarbeid med FINF

Etter diskusjoner i innstillingskomiteen var det tydelig at det var behov for ett nytt fag om regulering av data og rettigheter til data: **Datalaw**. Det har vært en betydelig og omfattende utvikling i lovgivingen på dette området (særlig på EU-nivået) som er relevant for begge profiler, samt Ressursforvaltning, bærekraft og miljø siden data er nå behandlet som en de viktigste økonomiske ressursene i dag (se «Data som ressurs – Datadrevet økonomi og innovasjon», Meld. St. 22 (2020-2021)). Det ble diskutert om det kunne vært mulig inkludert i et eksisterende fag, men vi fant ikke plass. Som kjent ble Intellectual Property in the Information Society, kuttet i forrige runde med valgmeneprosess – og dette faget ville ellers vært naturlige stedet for utvikling av et nytt fag om data.

Profillederen for *Marked, innovasjon og konkurranse* påpeker at det er et behov for ett ferdypningsfag om fri bevegelighet og statsstøtte. Disse temaene er standard EU-rettslig

valgfag på andre universiteter i Europa, og dekkes pt. ikke av andre valgfag ved Juridisk fakultet.

Innstillingskomiteen diskuterte også behovet for et innføringsfag i jus, teknologi og innovasjon. Selv om det var svært ønskelig med et eget emne, ble det til slutt enighet om at man burde finne plass til de problemstillingene et slikt fag kunne ta opp i et eller flere eksisterende emner.

Pedagogisk fornyelse av fagene ble også kort diskutert. Tilnærmingen i de to valgprofilene varierer betydelig. Enkelte fag i profilene er de mest eksperimentelle fagene på fakultetet når det gjelder undervisning- og vurderingsformer, og det er hyppig evaluering og oppdatering av opplegget og pensum. På andre fag er graden av fornyelse i undervisning- og vurderingsformer uklar, samtidig som det gjennomgående er et sterkt fokus på oppdatert pensum. Spørsmålet om hvordan man kan sikre at alle fag i eventuelle profiler tilfredsstiller kravene i valgmemnerapporten vil bli viktige diskusjonspunkt i neste fase av valgmemneprosessen.

Til slutt ble det en diskusjon om bedre samarbeid med FINF-fagene. Emner med JUS- og FINF-kode overlapper ikke, men det er nær innholdsmessig sammenheng mellom flere av dem. Dette gir et godt utgangspunkt for langsiktig diskusjon om bedre samspill og samkjøring mellom profilen Jus og teknologi, ICT Master og Master i forvaltningsinformatikk. To FINF-emner har rent rettslig innhold og er i dag godkjent som juridiske emner. Det bør vurderes om disse også bør få en JUS-kode:

FINF 4012 Rettslig regulering av personvern og digital forvaltning (Dag Wiese Schartum)

FINF4021 Automatisert rettsanvendelse og rettsteknologi (Dag Wiese Schartum)

Profilen Konflikthåndtering og prosess, tvist og straff

Beskrivelse av profilen

Store deler av jusstudiet er viet regler knyttet til rettigheter og plikter. For at disse rettighetene og pliktene skal ha noen verdi, må de kunne håndheves eller på annen måte sørges for beskyttelse av. Profilen *Konflikthåndtering og prosess, tvist og straff* er vinklet mot nettopp denne typen spørsmål, og retter søkelyset mot ulike sider av disse prosessene.

Profilen omfatter behandling og håndheving av både sivilrettslige og strafferettslige spørsmål, og langs disse to aksene finnes det fag som hver for seg er ganske ulike. Langs den sivilprosessuelle aksene finner man fag som knytter seg til alternativ tvisteløsning, herunder konflikthåndtering og forhandlinger, voldgift og internasjonal privatrett. Langs den straffeprosessuelle aksene finner man fag som politi- og påtalerett og valgfagene fra kriminologi. Det er fullt mulig for studentene å velge en samling valgfag fra profilen som retter seg klart i én av retningene.

Behandling og håndheving av både sivile og strafferettslige saker er et håndverk som må læres, og mange fag i profilen har et preg av «law in action». Gjennom fagene forhandlinger, konflikthåndtering, prosedyre, domsanalyse og domsskriving og prosedyrekonkurranse får studentene prøvd seg i praksis, og får gjennom dette en forsmak på hva arbeidslivet kan by på.

Fag i profilen

- 1 **JUS5070 Forhandlinger**
- 2 **JUS5501 Rettslig bevisteori**
- 3 **JUS5504 Konflikthåndtering**
- 4 **JUS5506 Politi- og påtalerett**
- 5 **JUS5280 Internasjonal privatrett**
- 6 **JUS5061 Domsanalyse og domsskriving**
- 7 **JUS5040 Moot Court**
- 8 **JUS 5041 Prosedyre**
- 9 KRIM 4919 Politi, makt og samfunn
- 10 KRIM 1500 Lovbrudd, lovbrøyttere og ofre
- 11 KRIM 4961 Kriminalitetsforebygging
- 12 PSY4315 Rettspsykologi

Oversikten er basert på de fagene som allerede finnes i porteføljen, med en liten justering: Valgfagene JUS 5041 Prosedyrekonkurranse, JUS5040 Moot Court og JUS5912 Legal Writing and Oral Advocacy in International Law, planlegges omstrukturert til to valgfag, JUS5040 Moot Court og 5041 Prosedyre. Det nye prosedyrefaget vil styrke sivilprosessen og kan samtidig ha undervisningssamarbeid med det justerte valgfaget JUS 5040 Moot Court.

Tilgrensende fag

Profilens tilnærming om behandling og håndheving av rettigheter og plikter, gir koblinger til mange fag, og dagens portefølje av valgfag inneholder fag som kan relateres til denne profilen, men som etter diskusjon er plassert i andre profiler. Løngs den sivilrettslige aksen gjelder dette JUS5851 International Investment Law, og JUR1230/JUS5230 International Commercial Law som begge behandler ulike perspektiver på voldgift. Løngs den strafferettslige aksen gjelder det JUS5570 International Criminal Law, som har en kobling til straffeprosess, men der det menneskerettslige perspektivet og koblingen til International Humanitarian Law ansees tettere.

Profilens praksistilnærming gjør at fag som JUS5011 Praksis i Juridisk rådgivning for kvinner (JURK) og JUS5012 Praktisk rettshjelpsarbeid i Juss-Buss og JUS5502 Lovgivningslære kan plasseres inn under profilen. Foreløpig er disse samlet utenfor i en egen gruppe med metode- og praksisemner, men dette kan justeres.

Vurdering av profilen

Innstillingskomiteen mener det er grunnlag for å opprette profilen på bakgrunn av eksisterende fag, og mener det vil være en styrke for disse fagene å synliggjøres i en profil.

Om arbeidet i innstillingskomiteen

Innstillingskomiteen for denne profilen har vært ledet av Maria Astrup Hjort (IOR), og har ellers bestått av Sverre Blandhol (IOR), Giuditta Cordero-Moss (IfP), Katja Franko (IKRS) og Jo Martin Stigen (IOR). Vi har hatt ett møte, og flere lengre e-postutvekslinger. Leder av komiteen har vært i kontakt med ansvarlige faglærere i alle valgemenner som kunne tenkes å passe inn under profilen.

PROFIL «SELSKAP-, TRANSAKSJON- OG FINANSJUS»

1. Profilens faglige fundament

I Valgemnerapporten som ble ferdigstilt i februar 2022, ble det foreslått en profil innen Forretningsjus, dog slik at det ble tatt høyde for en snevrere avgrensning som «Selskap- transaksjon og finansjus». Det ble presisert at en slik profil «vil møte mange arbeidsgiveres og studenters ønsker».

Begrepet «forretningsjus» har ikke et bestemt innhold, men kan i videste forstand forstås som fag som er relevante for næringslivet. Som valgmemnerapporten også er inne på, betyr det at de fleste andre foreslåtte profiler inneholder mange forretningsjuridiske fag. For at denne profilen ikke skal bli for bred, og for at navnet ikke skal være misvisende i forhold til de andre profilene, er det derfor nødvendig med en snevrere avgrensning.

Hvordan avgrensningen skal skje, må langt på vei avgjøres av hva som kan anses som de mest sentrale forretningsjuridiske fagene. Her er det naturlig å ta utgangspunkt i formuerettslige fag av kommersiell karakter, som selskapsrett og kontraktsrett, samt fag med offentligrettslig tilsnitt som skatterett og finansmarkedsrett. I dagens samfunn er fag med bærekraftsperspektiver også nødvendige og høyaktuelle, det samme gjelder fag som angår internasjonale forhold. Det bør også ses hen til hvilke forretningsjuridiske fag som ikke er dekket av andre profiler, slik som forsikringsfagene.

Det må i utvelgelsen tas hensyn til hva studentene ønsker og hva potensielle arbeidsgivere som er sentrale aktører i næringslivet har behov for at våre studenter skal kunne. De nevnte fagene har stor samfunnsmessig betydning, og de er helt sentrale i oppgavene som utføres i store og mellomstore advokatfirmaer, selskaper med egne jurister og mange offentlige instanser. Kompetanse innen selskap- og finansfag er således svært relevant og en valgmemneprofil innen disse fagene vil synliggjøre spesialiseringmuligheten til studenter som skal velge studiested. Det kan nevnes at i studentundersøkelsen til CELL fra mars 2022, var det mange studenter som nevnte selskapsrett, forretningsjus, børsv/verdipapir/finansregulatorisk rett og kontraktsrett som fag de ønsket å fordype seg i gjennom valgmemner. Det er også grunn til å nevne at BI har funnet grunnlag for å tilby en tverrfaglig master innen økonomi og forretningsjus og Universitetet i Stavanger tilbyr en ren master i forretningsjus, ut fra behov i markedet.

En valgmemneprofil basert på et faglig fundament som beskrevet, vil passe godt inn i fakultetets satsning på Oslo senter for kommersiell rett, som ble igangsatt før pandemien.

2. Relevante eksisterende fag

Følgende eksisterende fag anses særlig relevante for en profil innen selskap og finans (naturligvis med forbehold for at det blir endringer i disse):

[JUS5801 – Selskapsrett](#)

[JUS5880 – Financial Market Law and Regulation](#)

[JUS5981 – Skatterett I Grunnleggende skatterett](#)

[JUS5983 – Skatterett II Selskapskatterett og internasjonal skatterett](#)

[JUS5230 – International Commercial Law](#)

[JUS5402 – Maritime Law: Liability and Insurance](#)

[JUS5450 – Marine Insurance](#)

[JUS5420 – Forsikringsrett](#)

[JUS5511 – Arbeidsrett - den individuelle del](#)

JUS5512 – Arbeidsrett - den kollektive del

Selskap- skatt og finansmarkedsrett anses å være i kjernen av profilen. Arbeidsrettsfagene, som mange studenter velger tredje studieår, vil både passe fint inn og det vil være bra for valgfriheten og fleksibiliteten om disse inngår i flere profiler. Forsikringsfag og internasjonal kommersiell rett vil også være viktige supplement for studentene.

3. Nødvendige nye fag

Det fremstår som nødvendig med enkelte nye fag, for at fakultetet med troverdighet kan si at vi tilbyr en profil innen sentrale forretningsjuridiske fag. I valgmemnerapporten er det foreslått 1-2 fag til, og det som har vært diskutert er følgende:

Transaksjoner

Veldig mange av forretningsjuridiske spørsmål oppstår i tilknytning til transaksjoner, som kjøp og salg av virksomheter eller finansielle instrumenter, lånetransaksjoner, emisjoner, fusjoner og fisjoner. Et valgmemne med fokus på rettslige spørsmål som oppstår ved ulike transaksjoner vil derfor være helt sentralt i denne profilen. Emnet vil kunne omhandle kontraktsrettslige spørsmål knyttet til salg av aksjer og låneavtaler, samt selskapsrettslige spørsmål knyttet til fusjoner og fisjoner. Det kan også være nyttig å trekke opp linjer til andre fag som er relevante ved transaksjoner, som arbeidsrett, skatterett, bør- og verdipapirrett og konkurranserett. Kunnskapen vil kunne videreutvikles ved å supplere med valgmemner innen disse fagene for dem med særlige interesser. En viss forståelse for hvilke rettslige spørsmål som oppstår vil imidlertid være relevant for mange flere enn spesialistene.

Det kan nevnes at det å opprette et nytt fag som dekker enkelte materielle selskapsrettslige spørsmål, kan åpne for at det eksisterende selskapsrettsfaget med Beate Sjøfjell som fagansvarlig kan frigjøre plass til enda flere spørsmål innenfor bærekraftig næringsliv, noe som fremstår som sterkt ønskelig. Et slik selskapsrettsfag knyttet til bærekraftig næringsliv vil stå helt sentralt både i denne profilen og i den foreslåtte miljøprofilen. Dette har vært diskutert med de involverte. Etter komiteens syn vil det også være svært nyttig med et fag som tar opp sentrale spørsmål innen den kommersielle kontraktsretten, som supplement til valgmemner knyttet til tilvirkningskontrakter.

Transaksjoner anses å være så sentralt innen forretningsjusen, at uten et nytt fag med fokus på slike, vil det etter komiteens syn ikke være grunnlag for en selskap og finans-profil som møter arbeidsgiveres behov.

Insolvens – konkurs

Et fag innen insolvensretten er også sentralt i en profil innen selskap og finans. Det er dessverre et meget dagsaktuelt tema, og det var mange studenter som tok faget før det ble lagt ned ved en glipp i forrige valgmemnerunde. I mellomtiden har tredjepartsvern blitt obligatorisk fag på tredje studieår, men studentene får bare et overfladisk innblikk i utvalgte temaer innen insolvensretten her.

Markedet har et skrikende behov for kandidater med kunnskap om insolvensretten, noe som ble tydelig ved reaksjonene fra advokatmarkedet da valgmemnet ble lagt ned for fire år siden.

4. Andre aktuelle fag

Selv med to nye fag, bør det optimalt sett vært noen flere fag i profilen for å gjøre den robust og relevant for studentene. Det er mange fag som kan passe

- Konkurranserettslige fag

- Immaterialrettslige fag
- personvern
- Internasjonale spørsmål
- Investeringsrett
- Bærekraftsspørsmål
- tvistefag
- kontraktrettslige fag

Hvilke fag som skal tas inn i denne profilen, må avgjøres i samråd med den enkelte faglærer og øvrige profilansvarlige. Det må etter komiteens syn være et mål å ikke begrense studentenes valgfrihet unødvendig ved å lage for snevre profiler.

Navnet på profilen må nødvendigvis gjenspeile fagene, og dermed ikke settes endelig før fagkombinasjonene er klare.

5. Komiteens arbeid

Denne komiteen har bestått av undertegnede, Anders Mikelsen, Inger Berg Ørstavik og Amund Bjøranger Tørum. Vi har så langt hatt ett felles møte, og i tillegg har det vært mange diskusjoner enkeltvis med gruppens medlemmer. Det har også vært samtaler med lederne av andre innstillingskomiteer, instituttledelsen på IfP samt fagansvarlige i de sentrale eksisterende emnene angitt ovenfor og i emner som anses forretningsjuridiske, men som passer best inn i andre av de foreslåtte profilene. Dessuten har det vært samtaler med faglærere i obligatoriske fag som berører emner som er aktuelle i profilen. Alle samtaler har vært konstruktive og det oppleves som ønskelig for alle som har vært involvert å tilby en valgmenyprofil som foreslått ovenfor.

Margrethe Buskerud Christoffersen, IfP

26. april 2022

Utkast 25.4.22

Vibeke Blaker Strand

Om prosessen:

Denne innstillingskomiteen er ledet av Vibeke Blaker Strand (IOR) og består ellers av Ingunn Ikdahl (IOR) og Bård Anders Andreassen (SMR). Komiteen kom i gang senere enn de øvrige komiteene.

Komiteen har først og fremst arbeidet med det faglige innholdet og «limet» i de to profilene som her forslås. Gruppen har ikke foretatt noe systematisk arbeid opp mot fakultetets ulike fagmiljøer. I tillegg til flere møter i komiteen, har innstillingskomiteens leder hatt et møte med instituttleder på IOR, som er orientert om komiteens arbeid med to profiler. I tillegg har det vært enkelte ad hoc samtaler med noen enkeltforskere.

Profil I: *Individvern, rettsstat og velferd*

Profilen *individvern, rettsstat og velferd* tar utgangspunkt i den norske velferdsstaten. Gjennom fag som fokuserer på enkeltområder, bidrar profilen til å løfte frem det rettslige grunnlaget for velferdsstatens regulering – både styringsperspektiver fra det offentliges side og rettighetsperspektiver for den enkelte. Samtidig berører profilen en rekke grunnleggende rettsstatlige prinsipper som går på tvers av de ulike områdene, slik som legalitetsprinsippet, forholdsmessighetsprinsippet, prinsippet om barnets beste, ikke-diskrimineringsprinsippet og prinsippet om kommunalt selvstyre. Profilen tar utgangspunkt i at den moderne forvaltningen er i rask endring, noe som innebærer at jurister må forholde seg til økt bruk av digitale hjelpemidler. Videre synliggjør profilen de tette forbindelsene mellom velferdsstatlig regulering og det private næringsliv, for eksempel når det gjelder arbeid, opptjening av trygd eller bruk av private helsetjenester.

Individvern, rettsstat og velferd er begreper som er tett forbundet med hverandre. Det handler dels om goder og rettigheter som enkeltpersoner har eller kan ha krav på, og dels om regler som skal beskytte enkeltindivider mot ulike former for inngrep og krenkelser. Videre handler det om offentlige institusjoner, om forholdet mellom lokale og sentrale myndigheter, om saksbehandling og om forholdet mellom de tre statsmaktene (dømmende, utøvende og lovgivende makt). En annen sentral dimensjon er forholdet til internasjonale institusjoner, slik som institusjoner som springer ut av EU/EØS eller menneskerettighetsforpliktelser.

Rettsregler om individvern, rettsstat og velferd kan ha opphav både i nasjonal rett, i EU/EØS-retten og i internasjonale menneskerettigheter. Dette innebærer at profilen aktualiserer metodiske spørsmål som omhandler forholdet mellom nasjonal og internasjonal rett, samt spørsmål om rettens internasjonalisering.

Aktuelle fag i profilen er:

Barnerett (JUR1970/JUS5970)

Commented [VBS1]: Jeg har forsøkt å sette fag som har hovedforankring i denne profilen i fet skrift, mens fag som også er inntatt i andre profiler står i kursiv.

Helserett (JUS5550)

Diskriminerings- og likestillingsrett (JUR1590/JUS5590)

Trygderett (JUR1960/JUS5960)

Kommunalrett (JUR1580/JUS5580)

Utlendingsrett (JUR1120/JUS5120)

Women's law and human rights (JUR1910/JUS5910)

Refugee and asylum law (JUR1530/JUS5530)

Privacy and Data Protection (JUR1630/JUS5630)

Arbeidsrett – den individuelle del (JUR1511/JUS5511)

Arbeidsrett – den kollektive del (JUR1512/JUS5512)

Mulig nye fag:

Forvaltningsrett II

Konstitusjon, demokrati, rettigheter

Profil II: Folkerettslige plikter og strukturer. Med særlig vekt på internasjonale menneskerettigheter, krigens folkerett og internasjonal strafferett.

FN ble etablert i kjølvannet av andre verdenskrig for å bidra til fred og sikkerhet, sosial utvikling og beskyttelse av menneskerettighetene. Denne profilen tar utgangspunkt i folkerettslige prinsipper, regler og strukturer, med særlig vekt på det FN-baserte og det europeiske systemet for vern av menneskerettigheter, internasjonale regler om krigens folkerett, og internasjonal strafferett som omhandler straffeforfølgning av krigsforbrytelser, forbrytelser mot menneskeheten og folkemord.

Profilen inneholder fag som går i dybden på folkerettslige problemstillinger av stor aktualitet. På overnasjonalt plan tar profilen opp folkerettens tilnærming til fred, menneskerettigheters betydning for bærekraftig utvikling og bedrifters menneskerettsansvar. Profilen belyser også kompetansen til sentrale folkerettslige organer som FNs sikkerhetsråd, FNs generalforsamling og Den internasjonale straffedomstolen (ICJ). Videre omhandler profilen hvilke forpliktelser statene har påtatt seg overfor utvalgte grupper, med særlig vekt på situasjonen til kvinner, flyktninger, etniske og religiøse minoritetsgrupper, samt urfolk.

På menneskerettsområdet inneholder profilen flere fag som har tverrfaglig karakter, og som ved dette bidrar til å binde sammen rettslige, historiske, filosofiske, politiske og komparative perspektiver.

Aktuelle fag i profilen er:

Public International Law (JUS5540)

Commented [VBS2]: Mulig vi også bør liste opp flere fag fra teknologi-profilen.

Commented [VBS3]: Kan være grunnlag for et nytt fag med fokus på den moderne forvaltning: masseforvaltning, digitalisering

Commented [VBS4]: Mulig kan det være ønske om et fag som går mer i dybden på konstitusjonelle spørsmål: krisehåndtering i kjølvannet av korona, komparative perspektiver når det gjelder domstolenes uavhengighet osv.

Commented [VBS5]: Jeg har forsøkt å sette fag som har hovedforankring i denne profilen i fet skrift, mens fag som også er inntatt i andre profiler står i kursiv.

International Constitutional Law and Democracy (JUR1560/JUS5560)

Human Rights and Counter-Terrorism: Striking a Balance? (JUS5503)

International Law of Peace (JUS5134)

Commented [VBS6]: Disse undervises nå bare annethvert år. Inngår i PIL-programmet.

International Humanitarian Law (JUR1730/JUS 5730)

International Criminal Law (JUS5570)

Women's law and human rights (JUR1910/JUS5910)

Refugee and asylum law (JUR1530/JUS5530)

International Human Rights Law: Institutions and Procedures (JUR1710/JUS5710)

HUMR5131 Human Rights in History, Philosophy and Politics

HUMR5132 Human Rights Law in Context

HUMR5140 Human rights in international and national law

HUMR4504 Human Rights in Practice

HUMR5191 Human Rights Methodology: Research, Analysis and Thesis

Commented [VBS7]: Hvilke av disse obligatoriske emnene på HUMR er SMR interessert i å synliggjøre gjennom fakultetets valgemneportefølje? De tre øverste?

HUMR5150 The Philosophy of Human Rights

HUMR5133 Business and Human Rights

HUMR 5702 Human Rights and Sustainable development

HUMR 5502 Dealing with Diversity: Human Rights Approaches to Ethnic Conflict

HUMR5508 Human Rights and Diversity - Leading Cases and Core Dilemmas (Maria)

Commented [VBS8]: Valgemner på HUMR-programmet. Kan noen av disse inngå i valgemneporteføljen?

HUMR5133 og HUMR5702 kan være aktuelle å sette inn i andre profiler (forretningsjuss og bærekraft/miljø).

European Human Rights Moot Court:

<https://www.uio.no/english/studies/programmes/humanrights-master/ehr-moot-court-2015/>

Commented [VBS9]: Er dette noe SMR ønsker å formalisere? Kan evt. tas inn i profilen tvisteløsning?